

Metodické poznámky obecně

V tomto dokumentu najdete obecné informace k práci s učebnicí Léto s češtinou II. Podrobné informace k jednotlivým lekcím, jejím částem a cvičením jsou rozděleny do dalších dokumentů podle jednotlivých lekcí.

Učebnice Léto s češtinou II.

1. Je určena falešným začátečníkům a velmi mírně pokročilým studentům.
2. Očekává se její použití převážně v heterogenních skupinových kurzech.
3. Byla vytvořena pro výuku intenzivního kurzu na Letní škole slovanských studií.

Ad 1

- Předpokládá se, že učebnici budou používat falešní začátečníci a mírně pokročilí, kteří mají za sebou odhadem 50 vyučovacích hodin češtiny, nebo studenti, kteří již částečně mluví, češtinu používají, ale v žádném kurzu se nikdy neučili.
- V prvních dvou lekcích najdeme opakování základní slovní zásoby, gramatiky a také tématu jídlo a v restauraci.
- Cvičení jsou řazena hierarchicky: nejprve cvičení, u kterých se student soustředí pouze na jednu věc – buď na novou slovní zásobu (např. výběr vhodného slovesa do kontextu či k obrázku), nebo na gramatiku (tvoří správný tvar), teprve posléze následují cvičení náročnější, ve kterých musí zvládnout obojí najednou.
- Gramatická cvičení jsou často připravena tak, aby je následně studenti mohli použít v jednoduchých řízených párových konverzacích a tím došlo k dalšímu opakování a upevňování naučeného. Předpokládanou součástí takovýchto párových aktivit je i následná zpětná vazba učiteli – buď psaní vět, nebo krátkého textu o partnerovi, se kterým probíhala konverzace, nebo ústní sdělení jedné, nebo více informací celé skupině.
- Různost typů cvičení má také za cíl umožnit diferenciaci práce i v rámci jedné skupiny studentů. Pomalejší studenti začnou jednoduššími cvičeními, které zpracovávají písemně. Rychlejší studenti stihnou více cvičení, nebo můžou přejít rovnou k složitějším cvičením, nebo vynechat fázi psaní a rovnou je používat v jednoduché řízené konverzaci.

Ad 2

- Předpokládáme, že mateřské jazyky studentů jsou různé. Učebnice se snaží co nejvíce podporovat vizuální vnímání, zapamatování přes obrázky, využívání obecných konceptů lidské komunikace, vyvozování z již naučeného a z kontextu.
- Kombinací těchto přístupů jsou studenti schopni odvodit i význam českých slov, se kterými se setkávají poprvé. Díky tomu je čeština jazykem, jenž se studenti učí, ale také se v něm (alespoň částečně) učí.
- Zprostředkujícím jazykem předmluvy, obsahu, krátkého souhrnu české gramatiky a slovníků na konci učebnice i Quizletu je angličtina. Angličtina je také použita v občasných „překladačských okénkách“ v jednotlivých lekcích.

Ad 3

- Studenti se chtějí během intenzivního kurzu hodně naučit, a to každý den, i během každé lekce, nicméně délka a intenzita kurzu má často za následek zvýšenou únavu a neschopnost přijímat stále nové a nové koncepty, témata a gramatické jevy. Kapacita vstřebávání a učení je pomalejší, než pokud by byl objem vyučovacích lekcí rozdělen do půlročního nebo ročního kurzu.
- Z toho vychází potřeba častého opakování nové slovní zásoby, frází, mnohočetné upevňování nové gramatiky a potřeba zařazovat odpočinkové aktivity ve formě her, jednodušších odpočinkových cvičení, videí, písniček a podobně. Prevencí únavy je také častější párové práce, při které není takový tlak na studentovu pozornost a umožňuje studentům klidný nácvik bez stresu z mluvení před celou skupinou, a také střídání aktivit zaměřených na různé typy jazykových dovedností.
- Odpočinkové a párové aktivity je možné najít jak v jednotlivých lekcích učebnice, tak v doplňkových cvičeních na Padletu (přístupná jsou přes QR kód na úvodní straně učebnice).

Předpoklady, ze kterých učebnice vychází

- Cílem kurzu je poskytnout studentům solidní jazykové základy tak, aby na nich mohli úspěšně stavět dál. Podpoření vnímání jazyka jako systému se soustředí především na slovesa.
- Studenti současně potřebují jazykové nástroje pro běžné komunikační situace během svého pobytu v České republice, tedy také jakousi malou konverzační příručku. Určité obraty a fráze potřebují ovládat bez hlubšího analytického porozumění. Používají je jako lexikální jednotky. Toto platí také ve velké míře také o výuce pádů. Aktivně a systematicky si studenti zopakují a naučí se akuzativ singuláru a plurálu a lokativ. Jako lexikální jednotky si ale častým opakováním i mnoho příkladů kombinace prepozic a podstatného jména s genitivem, dativem a instrumentálem: např. Jdu do školy. Jedu k doktorovi. Dám si salát se sýrem. Zvídavým studentům je možné pády detailněji vysvětlit, seznámit je s pravidly koncovek, dát jim doplňková cvičení k vypracování.
- Studenti chtějí poznat své spolužáky, vyprávět o sobě, o své zemi a také dozvědět se něco o České republice. Učebnice je podporuje v tom, aby to zvládli alespoň částečně i česky, tzn. limitovanými jazykovými prostředky. Usnadnit jim to mají texty, dialogy a předpřipravené dotazy s příkladovými odpověďmi, které slouží jako zdroj jazyka, který můžou v obměně a za pomoci nápodoby použít.
- Každý student je jiný. Předpokládáme, že skupiny jsou heterogenní nejen co do mateřského jazyka, ale i co do zkušenosti s cizími jazyky obecně, zkušenosti s flektivními jazyky, schopnosti analyzovat jazyk, ochoty akceptovat jinakost, rychlosti s jakou se studenti učí novému. Cílem učebnice je poskytnout komfortní zónu každému studentovi, ať už bude potřebovat více či méně času a bude více či méně analytický typ studenta.

Jazykové dovednosti

Čtení

Dialogy a texty jsou v učebnici velmi důležité, protože poskytují studentům příkladový jazyk, vzorové věty, které v malé obměně můžou použít, když mluví, nebo píšou o sobě a svém životě. Současně mají za cíl podpořit další konverzaci a umožnit studentům, aby se něco dozvěděli o České republice a životě Čechů.

Poslech

Součástí učebnice jsou i poslechová cvičení, která si můžou studenti přehrát přes QR kód. Pro učitele je možností, jak pustit poslechy buď vyhledání jména autorky učebnice na **Soundcloudu**, nebo případně použití QR kódu a zkopírování adresy do e-mailu. Poslechy mají za cíl zprostředkovat studentům novou slovní zásobu v jiném médiu a porozumět frázím, které již znají. Předpokládá se, že poslechy student uslyší několikrát za sebou. Z **Padletu** je možné stáhnout si, nebo promítnout studentům transkripty poslechů, pokud je to potřeba. Studenti tak můžou učinit i sami doma.

Psaní

Je důležitou součástí procesu zapamatování si nově naučeného. Jako psaní můžeme označit již psaní jednotlivých slov, často je tedy využíváno i gramatických a lexikálních cvičení: studenti musí vybrat a napsat slovo, nebo tvar pod obrázek, nebo do věty. Jedná se v tomto případě tedy o pouhý opis.

Psaní v pravém slova smyslu – psaní zpráv, e-mailů a textů je v učebnici věnována velká pozornost, studenti píšou smsky, krátké e-maily. Ve většině případů nejprve pracují s příkladovým textem, na jeho základě potom doplňují jednotlivá slova, nebo věty a následně teprve píšou celý vlastní text.

Důraz je také kladen na formální zvládnutí písemné komunikace – způsob oslovení, jména ve vokativu, u titulů vždy používáme pane/paní, závěrečné loučící fráze, jméno – podpis, které nesmí chybět a najdeme ho (na rozdíl od některých jiných jazyků) až na konci e-mailu/smsky.

Mluvení

Již některá gramatická cvičení jsou připravena pro následné použití v řízené konverzaci.

Cílem je, aby si student daný jev a slovní zásobu lépe zapamatoval, ale především, aby nová slova vyslovil. Výslovnost, nebo obava ze špatné výslovnosti často blokuje mluvení. Chceme tedy, aby student dostal co nejvíce příležitostí slova a nové fráze vyslovit, a to nejprve v bezpečném prostředí. Ve chvíli, kdy si během párové práce, a třeba i s několika různými partnery, dostatečně nacvičí a procvičí své odpovědi, je vystaven menšímu stresu, pokud má mluvit před skupinou při zpětné vazbě na párovou aktivitu.

Gramatika

- Je představována jako prostředek, který nám pomáhá vyjádřit to, co chceme říct, díky gramatice získáme širší obzor a svobodu ve vyjádření. Přestože gramatika hraje v češtině důležitou roli a zdá se být všudypřítomná, nemusí student za každých okolností přesně vědět a analyzovat, jak je věta vystavěna.
- Učení probíhá po spirále – tzn. gramatické jevy se jako téma opakují, ale vždy s lehkým navýšením náročnosti.
- Ve většině případů je využitý přístup indukce – z jednotlivých příkladů, vět, které jsou představeny v dialogích a v textech a jejichž použití si studenti vyzkouší, se vyvozují následně obecné závěry. Očekává se tedy, že gramatické přehledy, které v učebnici také jsou, uvidí student až po tom, co mu bude daný jev představen v kontextu a také si ho jednoduchým způsobem vyzkouší v komunikaci. Příkladem může být již úvod k budoucímu času, ve kterém studenti čtou a rozumí tomu, co budou jednotliví lidé dělat o víkendu, pomocí nápodoby jednoduše mluví o tom, co budou dělat oni a až následně se časování v budoucím čase systematizuje.
- Gramatika má v učebnici své důležité místo, ale komunikace a pochopení významu mají v učebnici vždy přednost před její analýzou.

Slovesa

- V 1. lekci je shrnuto časování českých sloves, u kterých předpokládáme, že by je studenti již mohli znát. Cílem je poskytnout jasný přehled českého konjugačního systému.
- Ve 2. lekci dochází k opakování časování díky tématu hobby a RÁD DĚLÁM. Současně se RÁD DĚLÁM problematizuje uvedením do souvislosti se slovesem MÁM RÁD.
- Ve 3. lekci se studenti naučí, nebo si zopakují budoucí čas složený a také budoucí čas sloves JÍT a JET.
- Ve 4. lekci si studenti zopakují, nebo se naučí, jaký je rozdíl mezi sloves ZNÁT, VĚDĚT a UMĚT, naučí se minulý čas a systematizují se modální verba – o nichž opět předpokládáme, že je studenti částečně znají (např. z restaurace: Můžu platit kartou.).
- Předpokládáme, že studenti se učí tykat i vykat – vykájí učitel, tykájí spolužákům. Z tohoto důvodu je v samotných cvičeních, otázkách, dán přednost tvaru TY (aby nemuseli při párové práci měnit tvar slovesa).

Pády a předložky

- Očekáváme, že si studenti aktivně osvojí akuzativ sg. a pl., a lokativ a to ve vícero konkrétních situacích a nejen pasivně, ale i aktivně.
- V 2. lekci se studenti částečně seznámí také s pravidly pro tvoření instrumentálu a v 5. lekci s pravidly pro tvoření genitivu singuláru.